

KANTON SARAJEVO

Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade

NASTAVNI PLAN I PROGRAM

GIMNAZIJA

Predmet: LATINSKI JEZIK

Sarajevo, avgust 2016. godine

Na osnovu člana 70. Zakona o organizaciji uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj.35/5), u skladu sa čl. 25 i 26. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 10/04, 21/06, 26/08, 31711, 15/13 i 1/16) i čl. 35. i 36. Zakona o srednjem obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 23/10 i 1/16), ministar za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo je imenovao Komisiju za izmjenu nastavnih programa za srednju školu iz predmeta Latinski jezik.

Članovi Komisije za srednju školu:

- 1. Ana Đogović, dipl.klasični filolog (prof. klasične filologije), Prva gimnazija*
- 2. Snježana Melunović, prof. historije i latinskog jezika, Gimnazija Obala*
- 3. Vahida Obućina, prof. francuskog jezika i književnosti i latinskog jezika sa rimskom književnosti, Četvrta gimnazija*
- 4. Sabina Dević, prof. francuskog jezika i književnosti i latinskog jezika sa rimskom književnosti, Srednja medicinska škola*
- 5. Mališa Borovčanin, prof. francuskog jezika i književnosti i bachelor latinskog jezika i rimske književnosti, Srednja medicinska škola Jezero*

SADRŽAJ

1. UVOD	4
2. LATINSKI JEZIK - CILJEVI I ZADACI	8
3. NASTAVNI PROGRAM ZA III RAZRED GIMNAZIJE	10
4. NASTAVNI PROGRAM ZA IV RAZRED GIMNAZIJE	14
5. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA	17

UVOD

Latinski jezik je bio jezik starih Rimljana koji je imao veliki međunarodni značaj. On nam nudi nepregledne vidike u prošlost, upoznaje s razvitkom ljudske misli, historije i običaja. Iako danas nijedan narod ne govori ovim jezikom, njegov značaj je ostao veliki. Iz latinskog jezika su se razvili romanski jezici. U engleskom jeziku, a i u njemačkom ima veliki broj riječi koje su potekle iz latinskog jezika. Znamo koliki je značaj znanje engleskog jezika u diplomaciji, međunarodnoj trgovini, politici, tehnologiji i informatici, te je za njihovo bolje poznavanje korisno znanje latinskog jezika.

Naučna i stručna terminologija temelji se na latinskom jeziku. Naš svakodnevni govor pun je međunarodnih riječi koje su potekle iz latinskog jezika, a osobito govor medija. I za dalji studij mnogih naučnih disciplina nužno je poznavanje latinskog jezika: medicina, farmacija, veterinarstvo, pravo, filozofija, historija, lingvistika, biologija i tjelesni odgoj. Zbog toga je latinski jezik obavezan školski predmet jer je njegovo znanje potrebno i korisno.

Svjesni smo kako je danas većinu učenika sve teže zainteresovati za učenje latinskog jezika, pa bi se trebalo uvesti nešto inovativno, zanimljivo i što praktičnije u nastavne sadržaje. Upotrebljavati savremena nastavna sredstva (audio uređaji, računari...). Predavanja treba učiniti što interesantnijim izmjenjujući civilizacijske, istorijske i gramatičke sadržaje, sa posebnim osvrtom na zanimljivosti iz svijeta antike. Treba koristiti sadržaje koji se mogu povezati sa ostalim materijama i sadržajima vezanim za opštu kulturu (izreke, anegdote o istorijskim i slavim ličnostima...).

Upute za izvođenje programa:

Komisija za izmjenu i dopunu Nastavnog plana i programa Latinskog jezika za gimnazije je zaključila sljedeće:

Za III i IV razred gimnazija bilo je izmjena i dopuna **ciljeva i zadataka** učenja latinskog jezika, zatim **tematskih cjelina, gramatike, civilizacije (kulturno - historijskih sadržaja)**.

U III razredu gimnazija u odnosu na raniji Nastavni program reducirane su: **neodređene zamjenice, zamjениčki pridjevi, dijelni i priložni brojevi. Konjunktivi (prezenta aktiva i pasiva), konjunktivi imperfekta (aktiva i pasiva), perfekta (aktiva i pasiva) i pluskvamperfekta (aktiva i pasiva) su prebačeni kao prva nastavna jedinica u IV razred.**

Što se leksike tiče, zastupljena je u svim navedenim temama i sadržajima. U III razredu treba usvojiti od **250 – 500** riječi latinskog jezika uz pravilno korištenje riječnika (latinsko bosanskog i bosansko latinskog).

* Navedena leksika je samo prijedlog moguće leksike. Ne smije se shvatiti kao obavezan leksički minimum.

U odnosu na raniji nastavni program za IV razred gimnazija reducirani su: **deponentni i semideponentni glagoli, nepravilni glagol fio, fieri, factus sum, bezlični glagoli, nepotpuni glagoli (coepisse, odisse i meminisse), supin, slaganje vremena i zavisno-složene rečenice.**

U IV razredu proširiti vokabular od **100 – 200** novih riječi iz latinskog jezika uz pravilno korištenje riječnika (latinsko bosanskog i bosansko latinskog) uzimajući u obzir i vokabular koji je već naučen u III razredu.

U III i u IV razredu nastojati da se **teme civilizacijskih sadržaja pojavljuju unutar jezičkih sadržaja** (prevodi, gramatika, itd.).

Tokom obje godine učenicima se uvijek daje prilika da **referatima ili prezentacijama obrade pojedine dijelove gradiva**, Civilizaciju (historiju i kulturne sadržaje) van tekstualnih sadržaja, a poželjno je zadati pojedinačno samostalan rad na prevodu i analizi teksta.

Oni dodatno istražuju teme i oblasti koje se obrađuju na času, te ih izlažu ostalim učenicima u vidu prezentacije, **po jednu tokom školske godine.**

U III i IV razredu pisani oblik provjere znanja provodi se kontrolnim radovima, testovima i školskim zadaćama. Kontrolnim se radom ispituje manji obim gradiva, može da traje kraće od školskog časa i koristan je za brze provjere manjih cjelina. Može biti i većeg obima, traje cijeli čas i obuhvata provjeru nekoliko većih cjelina gradiva. Školska zadaća obuhvata cijelo skupljeno znanje u prvom polugodištu i za cijelu školsku godinu. Tokom školske godine pišu se **dva kontrolna rada** (po jedan u svakom polugodištu) i **dvije školske pismene zadaće**, takođe (po jedna u svakom polugodištu).

Interkulturalna jezička kompetencija

Što se tiče interkulturalne jezičke kompetencije, jasno je da će učenici biti u stanju sporazumjeti se sa govornicima sa drugih jezičkih područja budući da je latinski jezik međunarodni stručni jezik upravo profesija kao što su: pravo, historija, filozofija, biologija, medicina, farmacija, veterina, poljoprivreda, nutricionizam ili kozmetologija. Svi stručni termini navode se upravo na latinskom jeziku. Osim toga, izučavanjem ovoga međunarodnog jezika nauke, kod učenika se postiže stjecanje vrlina i pozitivnih navika, razvijanje valjanih moralnih shvatanja, ovladavanje stručnim terminima te usvajanje kulturnog ponašanja što u svakom slučaju doprinosi izgradnji svestrane ličnosti učenika kao i njegovim interkulturalnim kompetencijama. Budući da je latinski jezik koji se izučava u gimnazijama sadržajem tekstova vezan za stručni vokabular iz historije, prava, filozofije, medicine, učenici će biti u stanju komunicirati o ovim strukama uz pomoć latinskog jezika sa govornicima drugih govornih područja.

Interdisciplinarni sadržaji

Radi usvajanja znanja iz konkretnih struka, razvijat će se interakcija sa predmetima kao što su: maternji jezik, strani jezici, historija i ostale društvene nauke, biologija i ostale prirodne nauke. Ova interakcija je usmjerena ka upoznavanju i shvatanju odgovarajućih pojmova, činjenica, zakonitosti i pojava, ne samo u okviru latinskog jezika, nego i u okviru navedenih predmeta. Stoga će učenici uz pomoć profesora iz priloženih tekstualnih vježbi obrađivati rečenice koje se svojim vokabularom dotiču gore pomenutih nauka, te se na taj način prožimju sa drugim predmetima.

Didaktičko-metodičke upute

a) **Cilj nastave:** usvajanje znanja iz nastavnih područja datih kroz nastavne jedinice.

Zadaci:

Obrazovni: stjecanje znanja i usvajanje svih programskih sadržaja iz historije, prava, medicine, poljoprivrede, veterine, nutricionizma i kozmetologije kroz izučavanje, razumijevanje i pamćenje.

Odgojni: opća odgojna svrha nastave sastoji se u humanizaciji i socijalizaciji ličnosti; odgojni ciljevi usmjereni su na stjecanje vrlina i pozitivnih navika, usvajanje kulturnog ponašanja te stvaranje kreativne, svestrane i stvaralačke ličnosti učenika.

Funkcionalni: razvijanje intelektualnih sposobnosti učenika: pažnje, mišljenja, pamćenja kao i navika i znanja koje će učenik primjenjivati u neposrednoj životnoj praksi.

b) Sadržaji:

- **jezik** (gramatika);
- **stručni vokabular** (tekstovi-analiza i prijevod rečenica; stručni rječnici i stručne enciklopedije);
- **kultura izražavanja** (usmenog i pisanog);
- **medijska kultura** (televizija, muzeji, sajmovi knjiga)

c) Metode:

U nastavi će se koristiti različite metode kao svrsishodni načini zajedničkog rada nastavnika i učenika pomoću kojih će učenici usvajati znanja, vještine i navike. Koristit će se sljedeće :

- metode usmenog izlaganja;
- dijaloške metode;
- tekstualne metode/čitanje teksta;
- metode pisanja;
- demonstracijske metode;
- dodatne metode: promatranje, razmišljanje...

Metodički postupak podrazumijeva kombinovanje više različitih metoda.

d) Oblici rada:

- **frontalni** – nastavnik objašnjava, učenici slušaju;
- **individualni** – učenici samostalno rješavaju zadatke;
- **rad u parovima;**
- **grupni rad.**

e) Nastavna sredstva:

- **auditivna;**
- **vizuelna;**
- **audiovizuelna;**
- **tekstualna;**

Najčešće će se koristiti udžbenik, tabla, grafoskop, plakat, nastavni listić, zadaci objektivnog tipa, računar. Upotreba nastavnih sredstava zavisić će od tipa časa, uvjeta rada kao i kreativnosti nastavnika i učenika.

U III i IV razredu gimnazija radit će se po udžbeniku:

Gortan - Gorski - Pauš: Elementa Latina, osnove latinskog jezika, Školska knjiga, Zagreb, 2007.

LATINSKI JEZIK – CILJEVI I ZADACI

CILJEVI I ZADACI	<p>Cilj nastave latinskog jezika je osposobiti učenika da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uoči, spozna, razumije i prepozna jezičku građu latinskog jezika; - uči osnove latinskog jezika upoređujući ga sa našim jezikom kao temeljom učenja svakog stranog jezika; - upozna i razumije civilizacijski kontekst u kojem ta građa postoji kao prenosilac određenih obavijesti; - razumije jednostavnije (kraće) tekstove na latinskom jeziku te da ih može prevesti na maternji jezik; - savlada latinsku stručnu terminologiju u savremenim jezicima; <p>Zadaci:</p> <ul style="list-style-type: none"> - usvajanje glasovnog sastava, pisma, izgovora; - usvajanje analize rečenice i gramatičke analize riječi (morfosintaksička analiza); - usvajanje osnovnih gramatičkih elemenata i osnovnog vokabulara, najznačajnijih riječi potrebnih za samostalno prevođenje; - osposobljavanje učenika za čitanje i razumijevanje, jezičku analizu i prevođenje kraćih latinskih tekstova; - uporediti i povezati gramatiku bosanskog i latinskog jezika, odnosno stranog i latinskog jezika; - samostalno ili uz pomoć nastavnika sastavljati kratke rečenice, popunjavati tekst ili povezati dijelove teksta; - iskazati svoj utisak o tekstu, pozivati se na sam tekst i interpretirati ga svojim riječima (na bosanskom jeziku) referirajući na situacije iz okruženja; - usvojiti određeni fond riječi i izraza relevantan za buduće obrazovanje i bolje razumijevanje terminologije u svim domenima života;
------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> - prepoznati povezanost prošlosti i sadašnjosti uočavajući sličnosti i razlike u kulturama; - razvijati interese za antičku kulturu i civilizaciju; - uočavati vrijednosti spomenika antičke kulture i razvijati interese za izučavanje baštine latinskog jezika na području Bosne i Hercegovine; - savladati određen broj latinskih izreka, termina, skraćenica koji su se do danas zadržali u govoru i stručnoj terminologiji i dio su opće kulture;
OČEKIVANI RAZULTATI / ISHODI UČENJA	<ul style="list-style-type: none"> - učenik je sposoban pravilno pisati i čitati latinske riječi i rečenice; - samostalno određuje vrste riječi i razlikuje nominalne i verbalne kategorije; - pravilno navodi promjenjive vrste riječi; - sposoban je deklinirati imenice i pridjeve; - sposoban je konjugirati glagole; - pravilno određuje funkcije riječi u sintagmama / rečenicama; - učenik povezuje latinsku gramatiku sa gramatikom maternjeg i stranih jezika; - samostalno ili uz pomoć nastavnika prevodi jednostavnije rečenice i kraće tekstove; - samostalno koristi dvojezične rječnike; - usvaja određeni fond riječi; - učenik poznaje osnove antičke civilizacije; - citira i upotrebljava jednostavne izreke u konkretnim situacijama;
KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA	<ul style="list-style-type: none"> - bosanski jezik, strani jezici; - historija i ostale društvene nauke; - biologija i ostale prirodne nauke;

NASTAVNI PROGRAM ZA III RAZRED GIMNAZIJE (PRVA GODINA UČENJA)
(2 časa sedmično – 70 časova godišnje)

Nivo	Tematske cjeline	Gramatika	Vokabular	Aktivnosti	Očekivani rezultati/ishodi učenja
III RAZ. GIMNAZIJE I. GODINA	1. UVOD U LATINSKI JEZIK (3 časa) - Porijeklo i značaj latinskog jezika	- Pismo, izgovor i naglasak - Klasični i tradicionalni izgovor	- riječi latinskog porijekla u bosanskom svakodnevnom govoru - vokabular vezan za primjere izgovora	-Slušanje i čitanje	- Učenik može razumjeti položaj latinskog jezika u odnosu na druge jezike - savladati čitanje tradicionalnim izgovorom - uočiti razliku između klasičnog i tradicionalnog izgovora
	2. IMENICE I PRIDJEVI (18 časova)	- Imenice i pridjevi I i II deklinacije sa izuzecima -Imenice III deklinacije (konsonantske i „i“ osnove)i njihovi izuzeci - pridjevi III deklinacije - Imenice IV i V deklinacije i izuzeci -Komparacija pridjeva i osobitosti u komparaciji (pravilna, nepravilna, opisna i nepotpuna)	- osnovni vokabular za svaku deklinaciju (I-V) proširiti vokabularom iz tekstova - osnovni vokabular za pridjeve (I - III) deklinacije Osnovni vokabular: - za pravilnu komparaciju Naučeni pridjevi I,II i III deklinacije,	- vježbanje čitanja, - vježbanje deklinacije, - zajednička deklinacija kroz sintagmu imenice i pridjeva, - analiza rečenica, - pisanje domaćih zadaca. - Čitanje, razumijevanje i prevođenje teksta.	- Učenik može mijenjati imenice kroz padeže - upoznati padežne oblike imenica i pridjeva - učenik može produktivno usvojiti najčešće korištene riječi - zna se služiti riječnikom za prevođenje rečenica sa bosanskog na latinski jezik i obratno - Učenik može komparirati pridjev, deklinirati isti. - odrediti kojoj komparaciji pripada.

			<ul style="list-style-type: none"> - pet pridjeva nepravilne komparacije - pridjevi na –eus, - ius,-uus opisne komparacije; -najvažniji pridjevi nepotpune komparacije; 	<ul style="list-style-type: none"> - Dopunjavanje rečenica komparacijom pridjeva. - Određivanje vrste komparacije 	
	3. PRILOZI (3 časa)	<p>Tvorba i komparacija priloga</p> <ul style="list-style-type: none"> - tvorba izvedenih priloga od pridjeva I, II i III deklinacije - komparacija priloga (pravilna i nepravilna) 	Prilozi izvedeni od pridjeva I, II i III deklinacije	<p>Čitanje, razumijevanje i prevođenje teksta.</p> <p>Dopunjavanje rečenica prilozima.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Učenik može prepoznati, izvesti prilog od pridjeva, analizirati, prevesti i razvrstati riječi na osnovu oblika i značenja - komparirati priloge - koristiti dvojezični rječnik
	4. ZAMJENICE (11 časova)	<p>Lične i lična povratna zamjenica</p> <ul style="list-style-type: none"> -Prisvojne i prisvojna povratna zamjenica -Pokazne zamjenice -Odnosne i upitne zamjenice 	Osnovni vokabular svih nabrojanih vrsta zamjenica u prethodnoj koloni.	Prevođenje sintagmi sa različitim vrstama zamjenica.	<ul style="list-style-type: none"> - Učenik može prepoznati,deklinirati, analizirati i prevesti iste, te uočiti sličnosti jezičkog sistema bosanskog i latinskog jezika
	5. BROJEVI (4 časa)	<ul style="list-style-type: none"> - Glavni brojevi - Redni brojevi - Rimski brojevi - Deklinacija promjenljivih brojeva 	Osnovni vokabular: glavni brojevi od 1-1000 i redni od prvi do hiljaditi.	<ul style="list-style-type: none"> - Pisanje slovima glavnih i rednih brojeva. -Prevođenje rečenica sa brojevima, godine događanja, godine rođenja. 	<ul style="list-style-type: none"> - Učenik je savladao glavne i redne brojeve u svakodnevnoj upotrebi - može deklinirati glavne promjenjive i redne brojeve - služi se rimskim brojevima - razumije vezu između rimskog kalendara i današnjeg računanja vremena.

	6. PRIJEDLOZI (2 časa)	Prijedlozi sa akuzativom, ablativom i genitivom	Osnovni prijedlozi sa akuzativom, ablativom, akuzativom i ablativom, i genitivom	Rješavanje zadataka: -tačno/netačno -višestrukog izbora	- Učenik u rečenicama prepoznaje i pravilno upotrebljava prijedloge, uočava sličnosti i veze latinskog i bosanskog jezika
	7. GLAGOLI (18 časova)	Pravilni glagoli od I – IV konjugacije Glagolska vremena prezentske i perfektne osnove Glagolski načini: indikativ i imperativ Glagolska stanja: aktiv i pasiv Glagol esse i njegove složenice	Najčešći glagoli od I - IV konjugacije	- Konjugiranje glagola -Popunjavanje rečenica glagolima u određenim vremenima aktiva i pasiva -prebacivanje rečenica iz aktiva u pasiv; -prevod rečenica -prevod jednost. tekstova	- Učenik prepoznaje, analizira, prevodi glagolska vremena, načine, stanja istih, uočava vezu glagola i ostalih dijelova rečenice.
	8. DICTA ET SENTENTIAE (3 časa)		Vokabular primjenjen u latinskim citatima, izrekama, uzrečicama i skraćenicama	-prevod i analiza latinskih citata, izreka, uzrečica i skraćenica -ilustrovanje latinskih poslovice	- Učenik će učiti latinske citate u višestrukoj upotrebi, najučestalije kratice, te učiti povezivati latinski vokabular sa stranim riječima u svakodnevnoj upotrebi u maternjem jeziku. - učenik će razumjeti uticaj latinskog jezika na bosanski i ostale indoevropske jezike, kao i uticaj rimske kulture na evropski civilizacijski krug.
	9. CIVILIZACIJA (HISTORIJA I KULTURNI SADRŽAJI) (8 časova)		Stručna terminologija: Pravna, medicinska, kao i latinske riječi u bosanskom jeziku.	Slušanje, čitanje, razumijevanje, prezentacija.	Učenik upoznaje najznačajnija kulturna dostignuća rimske civilizacije koja je neodvojivi dio bosanske kulture i tradicije i indoevropskog civilizacijskog kruga.

	<ul style="list-style-type: none"> - Rimska civilizacija na području Bosne i Hercegovine - Rimsko pravo - Svakodnevni život i običaji Rimljana - Rimska religija i mitologija - Medicina - Rimski kalendar - Studentska himna Gaudeamus			<ul style="list-style-type: none"> - oblačenje rimske odjeće uz navedene teme	
--	--	--	--	--	--

NASTAVNI PROGRAM ZA IV RAZRED GIMNAZIJE (DRUGA GODINA UČENJA)
(1 čas sedmično – 30 časova godišnje)

Nivo	Tematske cjeline	Gramatika	Vokabular	Aktivnosti	Očekivani rezultati/ishodi učenja
IV RAZ. GIMNAZIJE 2. GODINA	1. SINTAKSA GLAGOLA (6 časova)	Konjunktivi prezenta, imperfekta, perfekta i pluskvamperfekta aktivnog i pasivnog i konjunktivi pomoćnog glagola esse	Ponavljjanje i proširivanje vokabulara iz tekstova.	- Čitanje, razumijevanje, prevođenje, komentarisanje teksta; -prebacivanje rečenica iz indikativa u konjunktiv.	- Učenik zna prepoznati, navesti, izgraditi I prevesti sve konjunktive. -proširuje latinski vokabular.
	2. NEPRAVILNI GLAGOLI (4 časa)	-eo, ire, ii, itum -fero, ferre, tuli, latum i njihove složenice - volo, velle, volui - nolo, nolle, nolui - malo, malle, malui	Nepravilni glagoli: ire, ferre, i njihove složenice; velle, nolle, malle;	Konjugiranje glagola u svim vremenima i načinima aktiva i pasiva.	- Učenik zna prepoznati navedene nepravilne glagole, -može promijeniti kroz sva vremena i načine iste, zna kako se navode, prevode, kada se koriste.
	3. GLAGOLSKA IMENA I NJIHOVE KONSTRUKCIJE (20 časova)	-Infinitivi -Akuzativ sa infinitivom	Proširiti vokabular iz tekstova. Glagoli govorenja, osjećanja, mišljenja, htijenja, zapovijesti, zabrane, dopuštanja, izrazi sa glagolom esse, bezlični glagoli.	Čitanje, razumijevanje, prevođenje rečenica sa infinitivima, akuzativom i nominativom sa infinitivom.	Učenik zna prepoznati navedene infinitive, zna kako se grade, navode, prevode i kada se upotrebljavaju. Učenik zna prepoznati konstrukciju akuzativa sa infinitivom, može odrediti koja je glavna a koja zavisna rečenica, iz čega se sastoji, kako se prevodi, u kom je vremenu i stanju glagol u glavnoj rečenici a u kom u zavisnoj

		-Nominativ sa infinitivom	Glagoli govorenja, mišljenja, zapovijesti, zabrane, dopuštanja u pasivu.	Izraziti rečenice konstrukcijom akuzativa ili nominativa sa infinitivom uz date glavne glagole.	rečenici. Učenik zna prepoznati konstrukciju nominativa sa infinitivom, može odrediti koja je glavna a koja zavisna rečenica, iz čega se sastoji, kako se prevodi, u kom je vremenu I stanju glagol u glavnoj rečenici, a u kom u zavisnoj.
		Participi -Particip prezenta aktiva - Particip perfekta pasiva - Particip futura aktiva	Koristiti već usvojeni vokabular.	Čitanje, razumijevanje i prevođenje.	Učenik zna prepoznati particip prezenta aktiva, particip perfekta pasiva i particip future aktiva, zna kada se koristi, kako se navodi, gradi, prevodi.
		Ablativ apsolutni sa participom Ablativ apsolutni bez participa	Proširiti vokabular leksikom iz tekstova. Veznici: kada, pošto, budući da, iako, mada, premda, glagolski prilog prošli na –vši. Imenice koje označavaju: čast, službu, djelatnost, starosnu dob, kao consule, duce, auctore, puero, sene, Pridjeve: me vivo, me invito, me ignaro...	Odrediti koju zavisnu rečenicu zamjenjuje apsolutni ablativ sa i bez participa i prevesti iste. Čitanje, razumijevanje, prevođenje, komentarisanje.	Učenik zna prepoznati apsolutni ablative sa i bez participa, Zna kada se upotrebljavaju, iz čega se sastoje, prevesti zavisnu rečenicu ablativom apsolutnim sa i bez participa.
		- Gerund	Glagolske imenice na – nje .	Čitanje, razumijevanje, prevođenje, komentarisanje, domaća zadaća.	Učenik zna razlikovati gerund od gerundiva, zna da je gerund glagolska imenica II deklinacije, zna kako se gradi, deklinira,

		- Gerundiv	Glagolski pridjevi i radnja koja može, mora i treba da se izvrši.		prevodi. Učenik zna da je gerundiv glagolski pridjev, ima pasivno značenje, kako se gradi, navodi, deklinira, prevodi.
		-Perifrastična konjugacija aktivna - Perifrastična konjugacija pasivna	Proširivanje vokabulara iz tekstova. Proširivanje vokabulara iz tekstova	Čitanje, razumijevanje, prevođenje, komentarisanje. Prebacivanje rečenica iz aktivne u pasivnu konjugaciju.	Učenik zna prepoznati perifrastičnu aktivnu i pasivnu konjugaciju, prevesti, i prebaciti rečenice iz aktivne u pasivnu.
	4. DICTA ET SENTENTIAE*		Vokabular primjenjen u latinskim citatima, izrekama, uzrečicama i skraćenicama	Prevod i analiza latinskih citata, izreka, uzrečica i skraćenica -ilustrovanje latinskih poslovice	Učenik će učiti latinske citate u višestrukoj upotrebi, najučestalije kratice, te učiti povezivati latinski vokabular sa stranim riječima u svakodnevnoj upotrebi u maternjem jeziku. Učenik će razumjeti uticaj latinskog jezika na bosanski i ostale indoevropske jezike, kao i uticaj rimske kulture na evropski civilizacijski krug.
	5. CIVILIZACIJA (HISTORIJA I KULTURNI SADRŽAJI)*		Stručna terminologija: Pravna, medicinska, kao i latinske riječi u bosanskom jeziku.	Slušanje, čitanje, razumijevanje, prezentacija. - Oblačenje rimske odjeće uz navedene teme.	Učenik upoznaje najznačajnija kulturna dostignuća rimske civilizacije koja je neodvojivi dio bosanske kulture i tradicije i indoevropskog civilizacijskog kruga.

* TEME POD REDNIM BROJEM 4. i 5. NEMAJU POSEBAN FOND ČASOVA, PROŽIMAJU SE KROZ PRETHODNE NASTAVNE JEDINICE.

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

Nastavu latinskog jezika mogu izvoditi nastavnici koji su završili **Filozofski ili Filološki fakultet** i stekli zvanje:

- **dilomirani klasični filolog / dipl. profesor klasične filologije,**
- **diplomirani profesor latinskog jezika i rimske književnosti,**
- **diplomirani profesor francuskog jezika i književnosti i latinskog jezika i rimske književnosti,**
- **diplomirani profesor historije i latinskog jezika,**
- **diplomirani profesor latinskog jezika i rimske književnosti u dvopredmetnoj kombinaciji.**

Prijedlog: da u poljoprivrednoj, prehrambenoj, veterinarskoj, kozmetičkoj i drvnoj struci, u nedostatku stručnijeg kadra, može predavati profesor sa završenim bachelor studijem (sa šest semestara) zato što je latinski u navedenim školama samo u prvom razredu (tj. uči se samo jednu godinu).